

NUO ANTIGONĖS IKI BARBOROS RADVILAITĖS

**METODINĖ MEDŽIAGA 9-10 (I-II GIMNAZIJOS)
KLASIŲ KONCENTRE DIRBANTIEMS LIETUVIŲ
KALBOS IR LITERATŪROS MOKYTOJAMS**

Projektą „Nuo Antigonės iki Barboros Radvilaitės“ finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projektas skirtas stiprinti 9-10 (I-II gimnazijos) klasių konkcentre dirbančių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų kompetencijas įgyvendinant atnaujintas bendrąsias programas.

Projektą įgyvendino Lietuvos kalbų pedagogų asociacija, projekto partneris – Valstybės institucijų kalbų centras.

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

Dramos analizės pagrindai

(Žemaitės „Trys mylimos“, Ž. B. Moljero „Tartiufas“),
9 (I gimnazijos) klasė

Lektorė Onutė Baumilienė
2022 11 17

TURINYS

Moljero gimimas.....	3
Moljero klajonės.....	4
Moljero juokas.....	5
Kas būdinga Moljero „aukštajai“ komedijai.....	8
Tartiufizmas.....	9
Moljero <i>Tartiufas</i> šiandien.....	10
Pjesės aktualumas.....	11
Kaip atsiranda tartiufai?.....	12
Klasikinės dramos siužetai.....	13
Dramos terminai.....	14
<i>Tartiufo</i> veikėjai.....	15
Komedijos <i>Tartiufas</i> siužeto schema.....	16
Ekspozicija.....	17
Komedijos intriga.....	18
Epilogas.....	19
Žemaitės meilė.....	20
Jausmų bedugnė Žemaitės gyvenime.....	21
Dramos <i>Trys mylimos</i> siužeto schema.....	22
P. Višinskis Žemaitės draugas ir mokytojas.....	23
Žemaitė dramaturgė.....	24
NAUDOTA LITERATŪRA.....	25

[http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/le00/MOLJERAS_-_Nicolo_Mignardo_\(1658\)_portretas.LE4211.jpg](http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/le00/MOLJERAS_-_Nicolo_Mignardo_(1658)_portretas.LE4211.jpg)

MOLJERO GIMIMAS

Kodėl Moljeras, atsisakęs šeimos pagalbos, laimės ieško pats?

Būsimo aktoriaus ir rašytojo tėvas dirbo karaliaus kamerdineriu, tad sūnaus ateitis buvo aprūpinta. Būsimo dramaturgo senelio pageidavimu, berniukas atiduodamas į prestižinę mokyklą – ten Žanas Batistas Poklenas, būsimas Moljeras, pamilsta teatrą, nors galėjo tapti juristu. Taigi jaunuolis nusprendžia tapti aktoriumi tragiku. Kitų šaltinių teigimu, meilę teatrui būsimas dramaturgas įgijo iš savo senelio, motinos tėvo, kuris savo anūką mėgo vedžiotis į spektaklius, nes buvo didelis šio meno gerbėjas.

Kaip gimsta Moljeras?

Tuo metu buvo labai madingos tragedijos. 21 metų Ž. B. Poklenas sukuria savo trupę, tuomet ir pasivadino Moljeru. Vadinas, Nors dramaturgo gimimo data yra 1622 m., tačiau kaip Moljeras jis gimsta 1643 m.

Kodėl Moljeras pasitraukia iš Paryžiaus?

Deja, Moljero trupė Paryžiuje neišlaikė konkurencijos. Dėl skolų Moljerui ne kartą teko sėdėti kalėjime, ir jis nusprendžia tapti klajojančiu aktoriumi.

MOLJERO KLAJONĖS

1645 – 1658

*Prancūzijos
provincijoje*

Kokia Moljero, klajojančio aktorius ir dramaturgo, patirtis?

13 metų Moljeras vaidino su klajojančiais aktoriais ir suprato, kad liaudžiai labiausiai patinka komedijos.

Būtent šiuo metu Moljeras ima rašyti farsus (**farsas** – tam tikra komedijos rūšis).

https://fr.wikipedia.org/wiki/Moli%C3%A8re#/media/Fichier:Moliere_province.jpg

MOLJERO JUOKAS

Kaip Moljero teatras atsiduria karaliaus Liudviko XIV dvare?

Klajojantis Moljero teatras taip išgarsėjo, kad jo trupe į rūmus pakvietė karaliaus brolis. Į farsą „Įsimylėjęs daktaras“ ateina pats karalius Liudvikas XIV. Pasirodymas įvyksta 1658 m. Luvre. Tuo metu Karaliui Saulei buvo 20 metų (karalius jaunesnis už Moljerą 16 m.). Moljeras taip ir pasiliko rūmuose (15 m. iki mirties).

Kokie Moljero ir Prancūzijos karaliaus Liudviko XIV santykiai?

Moljeras gavo labai gerą išsilavinimą, o karalius labiausiai mėgo šokti (ar ne todėl Moljeras savo pastatymuose naudojo baleto intarpus?).

Moljero komedijos sutelkė visą armiją dramaturgo nekentėjų. Kai jis 40 m. vedė savo trupės aktorės dukrą Armandą Bežar, jai buvo 20 m., Paryžiuje ėmė sklisti paskalos, kad jis vedė savo nesantuokinę dukrą. Kad sustabdytų paskalas, karalius tapo Moljero pirmagimio krikštatėviu (negirdėta pagarba).

Karalius leido Moljerui pavadinti savo trupę „Karaliaus trupe“.

Versalio rūmų fragmentas

Šaltinis:

<https://shimanovskadm.ru/lt/riga/versalskii-dvorec-meropriyatiya-i-razvlecheniya.html>

*Taip jau yra! Žmogus sudėtas gan keistai:
Natūralaus jo vaizdo niekad nematai.
Jam rodosi, kad protas jį nelaisvėj laiko,
Nė vienoje srity jisai nežino saiko
Ir viską perdeda; jo būdas neramus
Sudarko neretai tauriausius troškimus. <...>
Nejaugi tikro veido neskiriat nuo kaukės...*

Moljeras, *Tartiufas*, I veiksmas VI scena

MOLJERO JUOKAS

Koks žymiausios Moljero komedijos likimas?

Žymiausia Moljero pjesė „Tartiufas“ pirmą kartą pastatyta 1664 m. Iš pradžių ji buvo nukreipta prieš apsimetėlius dvasininkus, tačiau buvo tuoj pat uždrausta (ją draudė rodyti ne kartą). Moljerui pjesę teko perrašyti ne vieną kartą, ji vadinosi „Apgavikas“ ir buvo nukreipta prieš veidmainystę.

Kuo netikėtos Moljero laidotuvės?

Nuolatinis psichologinis puolimas paveikė Moljero sveikatą ir jis susirgo. Vaidindamas pagrindinį vaidmenį savo komedijoje „Tariamasis ligonis“ pasijuto blogai. Pas dramaturgą nėjo nei vienas daktaras, o dvasininkas nespėjo ateiti. Tais laikais aktorius profesija buvo laikoma Dievui nepatinkančia ir prieš mirtį aktorius turėjo pasirašyti atsisakyti savo pasirinktos profesijos. Moljeras nespėjo to padaryti – jis mirė 1673 m. Be išpažinties mirusiam komediantui nepriklausė vieta kapinėse, tačiau įsikišo karalius. Moljerą liepė palaidoti kukliai, tačiau su kunigu. Laidotuvės vyko naktį (to reikalavo dvasininkai). Palaidojo kapinėse, bet savižudžių ir nekrikštytų naujagimių vietoje.

J. Boscho „Kvailių laivas“

Šaltinis:

<https://thetrip.ru/lt/dlya-zelenyh-glaz/ieronim-bosh-kartiny-ieronim-bosh-biografiya-i-kartiny-hudozhnika-v-zhanre/>

Kas būdinga Moljero „aukštajai“ komedijai?

- ☐ Farsas
- ☐ Humoras
- ☐ Ypatingi personažai – gudrūs tarnai.
- ☐ Rimtosios temos
- ☐ Konfliktai
- ☐ Nevienareikšmiai personažai
- ☐ Dramatiškos situacijos
- ☐ Baletų panaudojimas

Moljero tikslas – gilintis į žmogaus prigimtį ir atskleisti visuomenės trūkumus. Moljero ginklas – satyra. Moljero pjesės modelis: centre yra yda, kuri visapusiškai išjuokiama.

TARTIUFIZMAS

Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas

tartiufizmas - veidmainiškas elgimasis.

<https://ekalba.lt/naujazodziai/tartiufizmas?i=277e9af3-ab91-46a7-8502-90f6b6289355>

Vartosenos pavyzdys:

Režisierius Oskaras Koršunovas: „Tartiufas – tai šių dienų „herojus“. Tobulas prisitaikėlis, karjeristas, pragmatikas ir ištvirkėlis. Siekdamas savo tikslų šis personažas nesibaido jokių priemonių. <...> Tartiufai visada išpažįsta aktualiąją „religiją“. Molière'o laikais jie buvo sulindę į Bažnyčią, sovietmečiu – į partiją, o dabar jie ten, kur Mamona: bankuose, politikoje ir t. t. Jie visada ideologiškai korektiški ir blogiausiai darbus sugeba įvilkti į gražiausių žodžių rūbą. <...> Ši komedija šiandien ypač aktuali Lietuvoje, kur tiesiog klesti *tartiufizmas*. <...> Lietuvoje *tartiufizmą* aš matau ne Bažnyčioje, o tarp šiuolaikinių valdininkų, šiuolaikiniame versle, kur labai daug kalbama gražiomis frazėmis, bet už viso to slypi korupcija. Kaip lengvai ir ciniškai manipuliuojama žmonėmis, pasitelkus propagandines viešųjų ryšių priemones... <...>.“

TARTIUFAS ŠIANDIEN

Oskaras Koršunovas „Tartiufą“ rodė 2018 m. *viename seniausių ir labiausiai vertinamų Europoje Avinjono teatro festivalyje*. Tartiufizmas – Koršunovo terminas.

– **Kodėl iš visų Moliere`o pjesių pasirinkote būtent „Tartiufą“?**

– Man ši Moliere`o komedija yra viena aštriausių. Istoriskai žiūrint, vargu ar atsiras koks nors kitas teatro kūrinys, sukėlęs tokią polemiką, netgi supriešinęs tuo metu dvi stipriausias jėgas Europoje – Vatikaną ir Liudviko XIV valdžią. Su tikėjimu susijusi veidmainystė yra didžiausias blogis, apie tai jau kalbėjo Kristus, apkaltindamas fariziejus. Sekuliarėjant pasauliui problema neišnyko. Atsiranda vis kitos ideologijos, kurios tampa niekšų priebėgomis. Tartiufiška matrica veikia toliau. Kuo tos ideologijos radikalesnės, tuo labiau reiškiasi tartiufai.

Gerau atsimerus komunizmo laikus ir komunistinius tartiufus. Viena vertus, tai buvo visiška paranoja, kita vertus – buvo matyti, kaip ta matrica puikiai veikia. Prieš fanatiškus moralistus nėra jokių ginklų. Tai supratę tartiufai tampa nenugalimi. Mačiau kaip po 90–tųjų metų komunistai persimetė į tikinčius arba itin liberalius, ir visi jais čia pat patikėjo. Moralizuojančiais politikais tiki visi, ir politikai tai žino. Dabar tai įgavo naują pagreitį. „Facebook“ ir kiti socialiniai tinklai tapo nauja veidmainystės arena. Man atrodo, dar niekad istorijoje tartiufai neturėjo rankose tokių ginklų kaip dabar. <...>

O. Koršunovas: įkvėpimo semiuosi Lietuvoje, prieiga per internetą:

<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/218126/o-korsunovas-ikvepimo-semiuosi-lietuvoje>

PJESĖS AKTUALUMAS

– Kuo, jūsų nuomone, „Tartiufas“ aktualus šiuolaikiniam žiūrovui?

Aktorius Dainius Kazlauskas

– Tartiufo istorija apipinta įvairių legendų, tikrų ir netikrų istorijų. Pirmajame Moliere'o parašytame pjesės variante Tartiufas buvo vyskupas, tokia istorija, pripažinkim, skamba vienaip. Po Vatikano įsikišimo, dvasininkijos kritikos Tartiufas jau „tapo“ pasauliečiu, labai dievotu, tad irgi iš karto pasikeitė jo reikšmė. Jei žiūrime į Tartiufą kaip į pasaulietį, jis nėra nei didelis nusikaltėlis, nei patenka į filosofinę Tartiufo kategoriją plačiaja prasme. Tiesiog smulkus apsišaukėlis, sukčius, kuris pasinaudojo žmonių patiklumu ir iš to gyveno. O jei jis būtų vyskupas, kaip Moliere'as rašė pirminiame variante, tuomet Kleanto pradinis monologas įgautų visai kitą prasmę. Būtų smarki istorija! Kita vertus, **tokių žmonių buvo visą laiką ir jie neišnyks**. Tik būna etapai, kai jie pradeda vyrauti...

KAIP ATSIRANDA TARTIUFAI?

- Ar matote šį spektaklį kaip būdą kritikuoti dabartinę visuomenę?
- Tą kritiką gal labiau išvelgia Oskaras, tai ir yra vienas iš skirtumų tarp mano ir jo režisuotų spektaklių. Aš labiau akcentavau Tartiufą, jo fenomeną, o Oskaras atrado dar vieną įdomų kampą ir labiau išryškina Orgoną. Jei dar giliau – jų tandemą, **Tartiufo ir Orgono duetą**. Tartiufas šiame spektaklyje nėra vyraujanti asmenybė. **Nagrinėjama tema, kaip vienas kitą veikdami gali funkcionuoti tokie žmonės**. Oskaro požiūris radikalus ir įdomus. Didžioji dalis jo kūrybos yra šiuolaikiška, spektakliuose kalbama apie nūdieną, tad ir šiame „Tartiufe“ ne ką mažesnis akcentas tenka šiandienos aktualijoms. Sakoma, kad ateina momentas, kai reikalingas Hamletas arba Tartiufas, šiuo atveju atsirado Tartiufas. Matyt, reikia bent jau pažadinti, išjudinti mūsų visuomenę, kaip sakoma ir šio sezono teatro afišoje „Išjudink sąžinę“.

TAI AKTORIAUS D. KAZLAUSKO NUOMONĖ.
O KAIP MANOTE JŪS – KAIP ATSIRANDA TARTIUFAI?

KLASIŠKINĖS DRAMOS SIUŽETAS

PROLOGAS – supažindinimas su situacija.

EKSPOZICIJA – atskleidžiami veikėjų santykiai ar pristatomos aplinkybės iki prasidedant veiksmui.

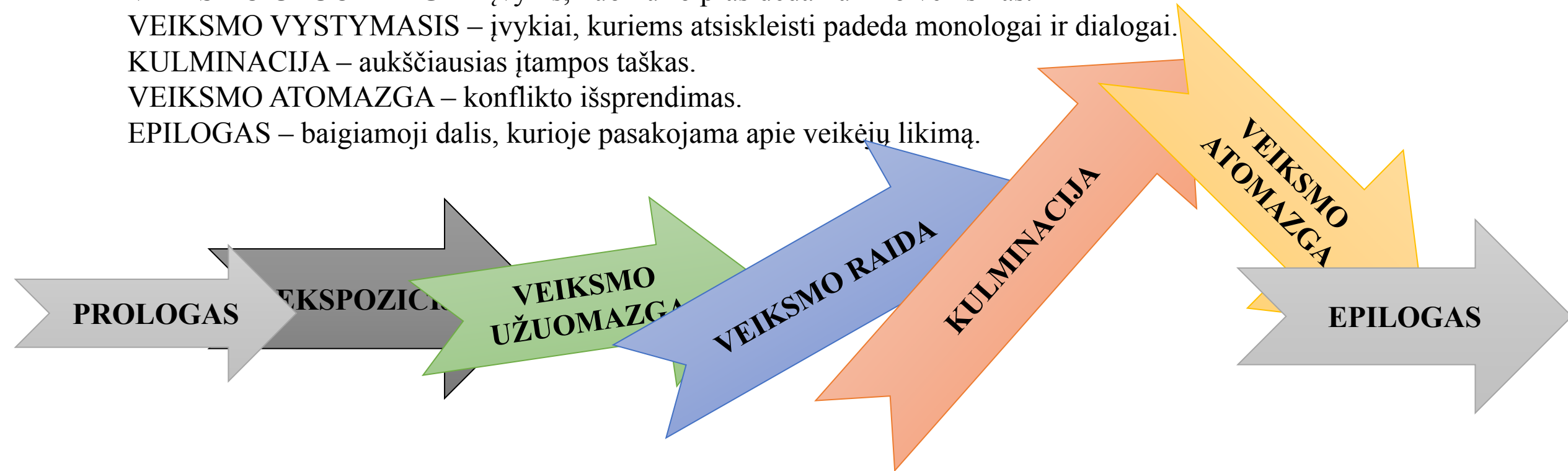
VEIKSMO UŽUOMAZGA – įvykis, nuo kurio prasideda kūrinio veiksmas.

VEIKSMO VYSTYMASIS – įvykiai, kuriems atsiskleisti padeda monologai ir dialogai.

KULMINACIJA – aukščiausias įtampos taškas.

VEIKSMO ATOMAZGA – konflikto išsprendimas.

EPILOGAS – baigiamoji dalis, kurioje pasakojama apie veikėjų likimą.

DRAMOS TERMINAI

Analizuojant ir interpretuojant reikėtų remtis ir šiam žanrui būdingais terminais: **scena, remarka, statiškas veikėjas, dinamiškas veikėjas, veiksmas, kulminacija, prologas, epilogas, monologas, dialogas, santykiai (manipuliaciniai, draugiški ir kt.)**. Fabula ir siužetas gali sutapti, bet gali ir nesutapti. **Siužetas** - įvykiai tokia seka, kokia pateikta kūrinyje. **Fabula** chronologinė tų pačių įvykių grandinė (įvykių seka, kokia ji būtų realybėje). Pasakotojo buvimo galime ieškoti **remarkose**, kurios daugiau priklauso autoriui. Paprastai remarkose pateikiama informacija apie veikėjus, jų nuotaikas, scenovaizdį, įvardijama veiksmo vieta ir laikas. **Veiksmai** skirstomi **scenomis**, priklausomai nuo naujo veikėjo įėjimo į sceną ar išėjimo iš jos.

TEATRO TERMINIJA

LEVIKO TERMINIJA

<https://www.britannica.com/art/mask-face-covering>

„Tartiufo“ VEIKĖJAI

PONIA PERNEL – Orgono motina

ORGONAS – Elmiros vyras

ELMIRA – Orgono žmona

DAMISAS – Orgono sūnus

MARIANA – Orgono duktė, įsimylėjusi Valerą

VALERAS – Marianos jaunikis

KLEANTAS – Orgono svainis

TARTIUFAS – šventeiva

DORINA – Marianos kambarinė

PONAS LOJALIS – teismo antstolis

POLICIJOS PAREIGŪNAS

FLIPOT – ponios Pernel tarnaitė

Veiksmas vyksta Paryžiuje, Orgono namuose

PAAIŠKINIMAS: **šventeiva** - *menk.* moralinis ar religinis veidmainis, apsimetėlis. (DLKŽ)

PAAIŠKINIMAS: **tartiufas**, veidmainis, dviveidis žmogus, šventeiva; pagal pranc. rašytojo Moljero (1622—73) komedijos herojaus Tartiufo (Tartuffe) vardą. (TŽŽ)

PAAIŠKINIMAS: svainis - 1. žmonos ar vyro brolis. 2. sesers vyras. 3. žmonos ar vyro sesers vyras. (DLKŽ)

MOLJERO KOMEDIJOS *TARTIUFAS* SIUŽETAS

PRO- LO- GAS	EKSPOZI- CIJA	VEIKSMO UŽUOMAZGA	VEIKSMO RAIDA	KULMINACIJ A	VEIKSMO ATOMAZG A	EPILOGAS
-	1 veiksmas (1-6 scenos): atskleidžiami Tartiufo užtarėjų (Orgono, jo motinos) ir priešininkų požiūriai.	2 veiksmo 1-2 scenos: Orgonas pareiškia dukrai Marianai, kad ši tekės už Tartiufo.	Nuo 2 veiksmo 3 scenos: Dorina sutaiko Marianą ir Valerą; Tartiufas prisipažįsta meilę Elmyrai; Orgonas atima iš sūnaus palikimą, išvaro Damisą iš namų, o turtą užrašo Tartiufui.	4 veiksmo 5-6 scenos, <u>7 scenos pradžia:</u> Orgonas, pasislėpęs po stalą, išgirsta, kaip Tartiufas mėgina suvedžioti jo žmoną.	5 veiksmas 4 scena: Orgonas iškraustomas iš namų.	5 veiksmas 7 scena: karaliaus įsakymu Tartiufas suimamas. Deus ex machina.

P. S. Pirmą kartą Tartiufas pasirodo 3 veiksmo 2 scenoje!

EKSPOZICIJA. 1 VEIKSMAS, 1 SCENA (fragmentas)

PONIA PERNEL

Deja, man šie namai nebepakenčiami!

Jūs nesiskaitote visai su manimi.

Jei taip, nuo šiol čia niekad nebekeisiu kojos!

Aš jums padėt geidžiu, dėl jūsų aš aukojuos,

Kodėl gi prasižiot neduoda niekas man.

Lyg būčiau aš gyva patekus pragaran? <...>

DAMISAS

Tartiufas užtatai patenkintas be galo...

PONIA PERNEL

Šio gerbiamo žmogaus visi klausyt privalo,

Ir aš kiekvienąsyk iš apmaudo drebu

Nuo neišmanėliškų jūsų pastabų.

DAMISAS

Nejau galiu klausyt įžulėlio šventeivos.

Žiūrėti, kaip jisai, mus niekindamas, maivos?

Mes turime nukreipt nuo pramogų akis

Ir laukti, ką tasai galvočius pasakys!..

DORINA

Aiškėja iš pamokslų šito moralisto.

Kad mes – nedorėliai, kad tik jisai neklysta.

Jis viską kritikuoja, smerkia iš peties.

PONIA PERNEL

Jus kritikuot ir smerkt – jo pareiga išties.

Jis rodo jums kelius į rojų...

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

- 1. Kokios pusės konfliktuoja ir kodėl?*
- 2. Kokius argumentus pateikia vieni dialogo veikėjai, o kokius – kiti?*
- 3. Remdamiesi dialogu charakterizuokite Tartiufą.*
- 4. Perskaitykite visą 1 sceną ir raskite daugiau argumentų, kodėl ponia Pernel yra Tartiufo pusėje.*

KOMEDIJOS INTRIGA

Peržiūrėti dvi spektaklio ištraukas ir padaryti išvadą, kodėl ponia Pernel ir jos sūnus Orgonas dievina Tartiufą.

Dvi spektaklio ištraukos:

1) I ištrauka: 6 min 51 s – 7 min 59 s, išsiaiškinti Babelio prasmę.

Kokie ponios Pernel argumentai ginant Tartiufą?

2) II ištrauka: 10 min 18 s – 13 min 02 s

Kaip Orgonas vertina Tartiufą?

Kas rodo, kad tarnaitė Dorina šaiposi iš Tartiufo?

Kas Orgono ir Dorinos dialoge kelia juoką?

Šaltinis: Klaipėdos dramos teatro spektaklio Moljero „Tartiufas“, pastatyto 1974 m., vaizdo įrašas, prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/19482/spektaklis-moljeras-tartiufas-i-d>

EPILOGAS. DEUS EX MACHINA. NETIKĖTA PAGALBA

POLICIJOS PAREIGŪNAS

Nebeisielokite! Valdo mus karalius,
Kuris nedorėliams neduoda niekad valios,
Kurio jokia klasta ir melas neapgaus,
Nes mato jis tikruosius siekimus žmogaus.
J viską žiūri jis bešališkai ir tiesiai,
Ir nieko neaiškaus nėra jo galvai šviesiai.
Nepasiduodantis pagundai, įžvalgus,
Jis blaiviai bet kuriuos atnarplioja mazgus;
Jisai šlovės viršūnėn kelia širdį gryną,
Tačiau jausmų tyrumas jo neapsvaigina;
Teisybę myli jis ir remia ją karštai
Ir moka neapkęst apgaulės užtatai.
Tegu nors kažin kaip vylingas sukčius rangos,-
Nebaisios mūs valdovui pinklės ir žabangos.

Moljeras, *Tartiufas*, V veiksmas, VII scena

Julija Žymantienė-Žemaitė

ŽEMAITĖS MEILĖ

„Mano! Mano! Mano ir dar mano vaikeli“, – mylimajam būdama Joniškėlyje 1912 metais rašė Žemaitė. „Man ilgu! Man ilgu! Man ilgu. No, ir kam ir dar kam man reikėjo taip širdį sau suėsti.“ Net 62 jos rašyti laiškai – toks sukauptas simbolinis kraitis, per atstumą siejusi tarpusavio gija. Laiškai iš Julijos tekėjo lyg upė, o Konstantinas buvo santūresnis. Kartais ją nutvilkydavo pavydas, nes nujautė moterų domėjimąsi mylimuoju. Blėstant šiam ryšiui (maždaug 1914 metais) rašytoja laiškus mylimajam ėmė pasirašinėti „Visuomet mylinti Bobutė“ arba „Vis ta pati Bobutė“. Laiškai, atskleidžiantys jos atvirai, dosniai reiškiamą meilę, turėjo būti atiduoti ugniai, tačiau taip nenutiko. Nežinia, kokios mintys pynėsi K. Petrausko galvoje, bet jis šių laiškų nesudegino.

Šaltinis:

https://www.moteris.lt/lt/veidai/g-58440-ugningos-prigimties-zemaite-anksti-istekejo-ir-pagimde-7-vaiku-us-taciau-tikra-meile-pazino-tik-perkopusi-per-60-metu?fbclid=IwAR1xdgsS0rRFDUK4nOMUwZ_Ipfqm5pk7b6FRi8PhjC_HE-tloDESkRjibeQ

JAUSMŲ BEDUGNĖ ŽEMAITĖS GYVENIME

„Perkopusi per šešiasdešimt metų, Žemaitė netikėtai įpuolė į jausmų bedugnę. Ugninga jos prigimtis pražydo visa jėga, kai gyvendama G. Petkevičaitės-Bitės tėvo dvare Puziniškyje susipažino su trisdešimčia metų jaunesniu ūkvedžiu Konstantinu Petrausku. Natūraliai užsimezgusi draugystė tarp inteligentiško, Varšuvoje ir Gardine mokslus baigusio Konstantino ir vitališkos Julijos peraugo į karštesnius jausmus, bent jau tokius jautė rašytoja. Aukštaūgis garbanotas vyras, nors ir šlubčiojantis, traukė gebėjimu bendrauti ir vidiniu žavesiu. <...> Susiformavo keistas romano vertas keturkampis: Julija buvo įsimylėjusi Konstantiną, šis žvalgėsi į jos dukrą Juzę, o dar labiau – į anūkę Elzę. Galiausiai vyriškis pasipiršo rašytojos dukrai Juzei, mat aštuoniolikmetės Elzės nedomino įmetėjęs „jaunikis“. Žemaitės komedija „Trys mylimos“ apie tris moteris viliojantį vyriškį ironiškai atspindi jos pačios išgyventą situaciją, tik tikrovėje ši buvo veikiau gaudi nei juokinga.“

Šaltinis:

https://www.moteris.lt/lt/veidai/g-58440-ugningos-prigimties-zemaite-anksti-istekejo-ir-pagimde-7-vaikus-taciau-tikra-meile-pazino-tik-perkopusi-per-60-metu?fbclid=IwAR1xdgsS0rRFDUK4nOMUwZ_Ipfqm5pk7b6FRi8PhjC_HE-tloDESkrjibeQ

Šaltinis:

<https://www.moteris.lt/lt/veidai/g-58440-ugningos-prigimties-zemaite-anksti-istekejo-ir-pagimde-7-vaikus-taciau-tikra-meile-pazino-tik-perkopusi-per-60-metu#picture=800562d8-542f-4cce-a8a3-b09e07c5d90a.jpg>

ŽEMAITĖS KOMEDIJOS *TRYS MYLIMOS* SIUŽETAS

PRO-LOGAS	EKSPozICIJA	VEIKSMO UŽUOMAZGA	VEIKSMO RAIDa	KULMINACIJA	VEIKSMO ATOMAZGA	EPI-LOGAS
-	1 veiksmo 1-2 scenos: Liudviko monologas – paaiškėja, kad samdinys apgaudinėja tris jį mylinčias tos pačios šeimos moteris (1 scena). Liudviko ir Domicelės dialogas – mergina kviečia samdinį į bažnyčią, tačiau sužino, kad jis neis – atseit jam reikia atgauti prarastus arklius (2 scena).	1 veiksmo 3 scena: Petronėlė išsiaiškina, kad Liudvikas apgaudinėja ją bei jos seserį, ir prižada atkeršyti Liudvikui – jį primušti.	Nuo 1 veiksmo 3 scenos: <ul style="list-style-type: none"> Liudvikas įvilioja į savo klėtį Kozerį, kad jį Petronė primuštu vietoj Liudviko; motina nori ištekėti už Liudviko ir kartu iškelti Petronės bei Kozerio vestuves; Liudvikas įkalba Domicelę apvogti motiną. 	3 veiksmo 9 scena: Petronėlė ir motina puola jas apvogusią Domicelę.	3 veiksmo 10 scena: <ul style="list-style-type: none"> Kozeris gražina pavogtus daiktus ir pareiškia vesiąs Domicelę; paaiškėja, kad pinigai nedingę – juos motina buvo paslėpusi į kitą vietą, o neapsižiūrėjęs Liudvikas pavogė mokesčių kvitus. 	-

POVILAS VIŠINSKIS ŽEMAITĖS DRAUGAS IR MOKYTOJAS

Kūrybiniuose patarimuose Žemaitėi ir G. Petkevičaitėi-Bitei randame pirmuosius komedijos žanro teorijos apmąstymus. Višinskis literatūros kritikos istorijoje laikomas vienu pirmųjų dramos teoretikų. Pirmąsias teatro pamokas lietuvių dramaturgams atskleidžia unikalus dokumentas – Višinskio ir Žemaitės laišakai. Višinskio dramaturgijos pamokos – tai parašytų kūrinių analizė, supažindinimas su dramaturgijos klasika, kreipiant rašančiojo dėmesį į teatro meną, kartu aptariant konkrečius spektaklius. Iš Žemaitės laiškų Višinskiui – talentingos mokinės dialogo su savo mokytoju – pamėginsime rekonstruoti vieną pirmųjų lietuvių dramaturgijos ugdymo programų.

Žemaitė studijuoja dramaturgijos klasiką. Višinskis Varšuvoje Žemaitėi užsako Gėtės *Faustą*, Šekspyro *Hamletą*, *Karalių Lyrą*, *Romeo ir Džiuljetą*, *Otelą*, *Makbetą*, *Gogolio Revizorių*, *Šilerio Klastą ir meilę*, *Bairono Manfredą*. Žemaitė itin rimtai studijuoja komedijas. 1898 m. laiške rašo: „Pas Bitę skaičiau keletą komedijų Fedro“ ir, atremdama Višinskio kritiką, skirtą komedijai *Trys mylimos*, kritiškai vertina „lenkų Moljero“ kūrybą: „ar žinai, dar didesnių mišinių radau, kur nė suprasti negal, – o gal aš nesuprantu?“ Jai svarbus *komedijos siužetas, intriga ir charakteriai*, tad, nepaisydama klasiko autoriteto, profesionaliai kritikuoja Moljero komediją: „komedijėlė Moljero nelabai man tepatinka, man rodo, vertimas pagadino, nes eilėmis taisė, nė jokio įspūdžio ant manęs nedaro įtalpa: pati apgaulioja vyrą per daug drąsiai, o vyras per daug ištižęs“.

Šaltinis: <https://savb.lt/lt/krastieciai/povilas-visinskis/desimt-povilo-visinskio-skaitymu/devintieji-povilo-visinskio-skaitymai/a-martisiute-povilas-visinskis-dramaturgijos-ugdytojas/>

ŽEMAITĖ DRAMATURGĖ

Žemaitė gėrisi Šekspyro kalba, jo kūrinių motyvai atpažįstami lietuviškose realijose ir, matyt, atliepia asmeninę patirtį: „Tą jo kalbą gyvai atmenu, skaitydama Šekspyrą, ir jis apie reikalą meilės laip gražiai pasako lūpomis Romeo. Šekspyras turėjo mokėti mylėti, kad taip puikiai galėjo meilę aprašyti, labiau tą troškimą ir reikalą meilės; juo lankiau skaitau, juo kas kartas gražiau atrandu““.

Laiškuose Višinskiui pastebime Žemaitės vaizduotėje gimstantį teatriškumą – lietuviško peizažo scenovaizdyje vyksta dviejų kūrėjų dialogas: „[...] pro mano langą, kaip tik už daržo, žalia ir žalia, rugių laukas žaliuoja lig pat Paožkių [...]. Varnos lakstydamos krankia, džiaugias geru kąsniu, ten tankiai ant ežės atsisėdusi Žymantienė šnekasi su Šekspyru.“

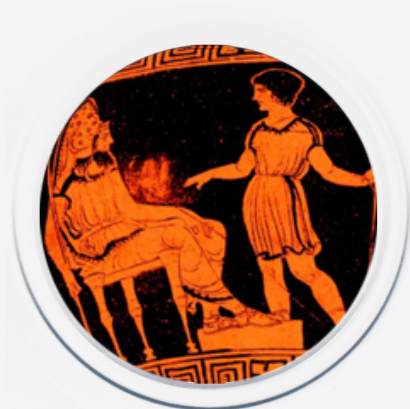
Ji svarsto personažo charakterio kūrimo, literatūrinio herojaus santykio su aktorius vaidyba problemą, aiškinasi, kaip išreikšti žmonių jausmus. Kiek užrašyti tekste, kiek laisvės palikti aktoriams: „Žmonių jausmus – juokus, verksmus, nusiminimus, supykimus – sunku aprašyti, Višinskis, aiškindamas komiškumo esmę, Žemaitės dėmesį kreipė į Gogolio kūrybą, teigė, kad komedijos uždavinys-„auklėti dorą žmonių, daryti anuos geresniais [...]; tą siekį komedija pasiekia iššaukdama skaitytojo ar žiūrėtojo širdyje juoką, neapykantą“. Aiškindamas juoko pobūdį, Višinskis akcentuoja juoką pro ašaras: „Man rodos, suprask tą sakinį [...], ir daugiau nieko nereikia, tada jau tikrai suprasi, kas tai yra komedija“. Laiškuose Višinskiui Žemaitė daug kartų pabrėžia, kad rašant jai yra svarbu sukelti juoką.

Šaltinis:

<https://savb.lt/lt/krastieciai/povilas-visinskis/desimt-povilo-visinskio-skaitymu/devintieji-povilo-visinskio-skaitymai/a-m-artisiute-povilas-visinskis-dramaturgijos-ugdytojas/>

NAUDOTA LITERATŪRA

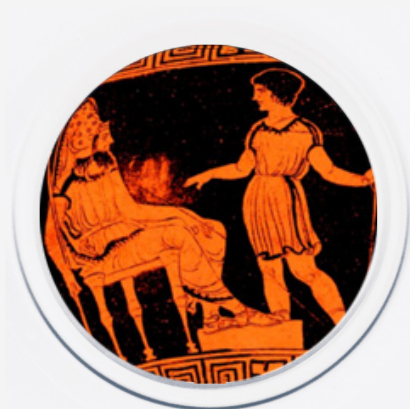
1. Baliulė I., *Dramos kūrinio analizė ir interpretacija*, prieiga per internetą:
<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367178930954/J.04~2010~1367178930954.pdf>
2. Bulgakovas M., *Moljeras*, Vilnius: Vyturys, 1991.
3. Dainius Kazlauskas: „Beveik dešimt metų nieko panašaus nesu daręs“, prieiga per internetą:
<https://www.lrytas.lt/kultura/scena/2017/01/20/news/dainius-kazlauskas-beveik-desimt-metu-nieko-panasaus-nesu-dares--673302>
4. Klaipėdos dramos teatro spektaklio Moljero „Tartiufas“, pastatyto 1974 m., vaizdo įrašas, prieiga per internetą:
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/19482/spektaklis-moljeras-tartiufas-i-d>
5. Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas, prieiga per internetą:
<https://ekalba.lt/naujazodziai/tartiufizmas?i=277e9af3-ab91-46a7-8502-90f6b6289355>
6. O. Koršunovas: *įkvėpimo semiuosi Lietuvoje*, prieiga per internetą:
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/218126/o-korsunovas-ikvepimo-semiuosi-lietuvoje>
7. Martha Fletcher Bellinger, MOLIERE, prieiga per internetą: http://www.theatredatabase.com/17th_century/moliere_001.html

Projektą „Nuo Antigonės iki Barboros Radvilaitės“ finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projektas skirtas stiprinti 9-10 (I-II gimnazijos) klasių koncentre dirbančių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų kompetencijas įgyvendinant atnaujintas bendrąsias programas.

Projektą įgyvendino Lietuvos kalbų pedagogų asociacija, projekto partneris – Valstybės institucijų kalbų centras.

Metodinės medžiagos autorė -
lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė
Onutė Baumilienė

Leidinį parengė
Audronė Auškelienė

Valstybės institucijų kalbų centras